

статувального етапу, адекватна самооцінка наявна у 0,22% дітей експериментальної і 0,21% контрольної груп. Водночас переважна більшість дітей оцінюють своє мовлення як «правильне», тобто здебільшого неадекватно, що становило 0,78% у дітей експериментальної і 0,79% – контрольної груп. Щодо адекватного самоконтролю, то він був характерний для дітей експериментальної – 0,58% і контрольної груп – 0,55%, неадекватний самоконтроль 0,42% і 0,45% - відповідно.

За результатами сформованості показників когнітивно-мовленнєвої, дискурсивно-мовленнєвої і креативно-мовленнєвої компетенцій було визначено рівні сформованості мовно-мовленнєвої особистості дітей старшого дошкільного віку. Констатувальний етап експерименту засвідчив переважно репродуктивний (56% в експериментальній і 58% - контрольній групах) і початковий (30% дітей експериментальної і 28% контрольної груп) рівні сформованості мовно-мовленнєвої особистості у дітей-випускників дошкільних навчальних закладів.

Висновки. Аналіз різних дискурсивних жанрів мовно-мовленнєвих особистостей дітей старшого дошкільного віку дозволив визначити найбільші порушення:

- наявність чималої кількості інтерферентних помилок (лексичних, граматичних, фонетичних), що зумовлені впливом російської мови;
- перевантаження речень у монологічному жанрі дискурсу невиправданими паузами, надмірною кількістю займенників;
- бідність словника: не знання дітьми виразників образності (порівняння, епітети, прислів'я, приказки, фразеологізми), як наслідок, не вживання їх у власних висловлюваннях.

ДИДАКТИЗАЦІЯ ЯК БАЗА ІННОВАТИЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ ТА УКРАЇНІ

УДК 378.937

Князян М.О.

У статті розглядається проблема інновації навчання іноземних мов в країнах Європейського Союзу та в Україні. Висвітлено сутність та структуру феномена «дидактизація». Розкрито систему завдань із забезпечення ефективної дидактизації лінгвістичної інформації.

Ключові слова: інновація, діяльнісний підхід, дидактизація.

В статье рассматривается проблема инноватизации обучения иностранных языков в странах Европейского Союза и в Украине. Рассмотрены сущность и структура феномена «дидактизация». Раскрыта система заданий по обеспечению эффективной дидактизации лингвистической информации.

Ключевые слова: инноватизация, деятельностный подход, дидактизация.

In the article the problem of innovatisation of learning of foreign languages in the European Union and Ukraine is investigated. The essence and structure of the phenomenon «didactisation» are considered. The system of tasks for ensuring of effective didactisation of linguistic information is found out.

Keywords: innovatisation, activity approach, didactisation.

Однією з найбільш актуальних проблем сьогодення є інноватизація навчання іноземних мов та підготовка фахівця, здатного до реалізації відповідних стратегій. Ця проблема пов'язана з такими важливими науковими завданнями, як підвищення ефективності оволодіння особистістю іншомовними лінгвістичною, соціолінгвістичною та комунікативною компетенціями, забезпечення мобільності та конкурентоспроможності фахівців на ринку праці.

Аналіз останніх публікацій дозволив окреслити такі напрями дослідження цієї проблеми: теоретичні засади розробки діяльнісної парадигми (І. Зимняя, Г. Костюк, О. Леонтьев, М. Махмутов, С. Рубінштейн), шляхи та засоби впровадження діяльнісного підходу у вітчизняному (А. Богуш, Н. Кічук, М. Князян, З. Курлянд, С. Литвиненко, В. Радул) та зарубіжному (Ж. Беакко, С. Борг, Ж. Кюк) досвіді.

Втім, проблема реалізації діяльнісного підходу як засобу інноватизації викладання іноземних мов у зарубіжній системі середньої та вищої освіти потребує більш глибокого висвітлення. У зв'язку з цим, завданнями статті є висвітлити сучасні підходи щодо інноватизації навчання іноземних мов, а саме дидактизації як пріоритетного засобу підвищення ефективності цього процесу; розкрити систему засобів з дидактизації теоретико-лінгвістичної інформації.

Вивчення наукових праць свідчить, що останнім часом одним з принципово важливих аспектів оптимізації навчання іноземних мов у Європейському Союзі є реалізація «діяльнісної перспективи» [6, с. 15], тобто впровадження діяльнісного підходу на всіх етапах навчально-виховного процесу.

В контексті реалізації діяльнісної парадигми розповсюдженими є підходи, котрі передбачають:

- розширення індивідуального фонду знань студентів щодо історії та культури країни, мова якої вивчається (Ж. Кюк);
- активізація самостійних висловлювань (усних та письмових) іноземною мовою (Ж. Беакко, М. Ді Жура);
- динамічність зміни сюжету, відбиття ситуацій повсякденного життя молоді в Європі (Т. Галльє, О. Гран-Клеман);
- розвиток рефлексії процесу оволодіння іноземною мовою (А. Маріж, К. Фавре);
- створення автентичних комунікативних ситуацій (Ф. Галлон, С. Імбер, Ш. Растелло).

Поряд з цим, на думку дослідників [3-6], одним з найбільш потужних засобів інноватизації навчання іноземних мов є дидактизація. Науковці Франції розуміють феномен «дидактизація» як процес трансформації будь-якого тексту в об'єкт навчання [5, с. 71]. Пропедевтичними операціями педагога є вивчення тексту з метою визначення того, що саме має використовуватися на

уроках іноземної мови. Дидактизація, на наш погляд, сприяє дієвості й гнучкості знань учнів і студентів, розвитку критичного мислення, забезпеченню інформаційно-інтелектуальної платформи для реалізації індивідуальних креативних можливостей особистості. В контексті підготовки майбутніх фахівців дидактизація дозволяє відійти від накопичення теоретичних знань «про запас» та зорієнтувати студентів на розв'язання конкретних професійних завдань.

Як відомо [2], дидактика є теорією навчання, тобто науковою галуззю, котра досліджує закономірності процесу навчання, пізнавальної діяльності людини. Провідними дидактичними принципами є забезпечення науковості, систематичності, послідовності, доступності, наочності навчання, взаємозв'язку методів викладання, форм організації навчального процесу, а також гармонійне виховання й розвиток особистості в аудиторний та позааудиторний час.

Аналіз психолого-педагогічних робіт [1-6] та досвіду навчання іноземних мов дозволяє висунути такий варіант визначення сутності феномена «дидактизація» – це є процес перетворення теоретико-лінгвістичної інформації в інструмент пояснення змісту шкільних предметів («Іноземна мова», «Країнознавство», «Домашнє читання») з метою формування в учнів мовної та мовленнєвої компетентностей. Отже, дидактизація передбачає формування на заняттях з теоретичної лінгвістики готовності студентів до пояснення основ наук у процесі викладання іноземної мови. В цьому сенсі основними компонентами цього феномена є мотиваційний (зацікавленість студентів у переосмисленні значення наукових знань щодо їх застосування в площині методико-прикладної сфери), когнітивний (знання навчальних дисциплін теоретико-лінгвістичного блоку), технологічний (система дій з перетворення лінгвістичної інформації у засіб формування мовної та мовленнєвої компетентностей учнів).

Функціями дидактизації в аспекті професійного розвитку майбутніх фахівців є такі:

- *формування*
- інноваційно-перетворюючого мислення,
- здатності до критичної оцінки наукових матеріалів,
- культури методичної реалізації інформації,
- креативного стилю діяльності,
- здатності знаходити можливості практичного застосування того, що викладається,
- *виховання*
- самостійності,
- сміливості щодо переборення обмежень як особистісних (мислення, ставлення до наукового матеріалу навчальної дисципліни), так й академічних (організації матеріалу, застосування інформації),
- наполегливості;
- цілеспрямованості.

Студент повинен осягнути своє право на виявлення власної унікальності з метою оптимізації навчання учнів. Вчитель має можливість перекодувати наукові позиції так, аби створити у школярів на уроці іноземної мови певні

зони активізації пізнання (що передбачає підвищення інтересу до іноземної мови шляхом уведення блоків пропедевтично перекодованої на рівень розуміння дітей наукової інформації університетської навчальної дисципліни). Отже, студенти мають володіти вміннями поєднувати різні лінгвістичні теорії, концепції та підходи під кутом їхнього практичного застосування з метою створення пізнавально збагачених фрагментів уроку іноземної мови.

Дидактизація викладання теоретико-лінгвістичної інформації може бути структурована за видами теоретичної підготовки майбутніх філологів, а саме: «Лексикологія», «Стилістика», «Історія мови», «Теоретична граматики», «Теоретична фонетика», «Країнознавство».

Феномен «дидактизація» на функціональному рівні є тісно пов'язаним з феноменом «актуалізація професійно значущих знань».

Як відомо (М. Махмутов), актуалізація накопичених знань є встановленням внутрішпредметного й міжпредметного зв'язку раніше засвоєних й нових понять, що виступає умовою системності набутих знань й основою пізнавальної самостійності особистості. Науковець аргументує необхідність виокремлення двох видів актуалізації: спеціальної (основної) й супутньої (допоміжної), однак переважна більшість уваги приділяється організації саме спеціального, основного виду актуалізації, яка має місце в аудиторний час. Дидактизація навчально-теоретичних дисциплін може розглядатися як один із засобів забезпечення ефективної спеціальної й супутньої актуалізації професійно значущих знань.

Оскільки дидактизація передбачає переосмислення студентами потенціалу наукового матеріалу щодо його можливого використання в кожній конкретній ситуації викладання іноземної мови в школі, вона прицільно забезпечує спеціальну актуалізацію накопичених раніше теоретичних знань з лінгвістики та супутню актуалізацію набутих знань з дисциплін психолого-педагогічного циклу («Педагогіка», «Психологія», «Методика навчання іноземних мов», «Методика виховної роботи», «Основи педагогічної майстерності» тощо). Такий підхід і дозволяє подолати значний розрив у спеціально-лінгвістичній й професійно-методичній підготовці майбутніх учителів у вітчизняному та зарубіжному досвіді професійної освіти.

Забезпечити високу результативність дидактизації навчальних дисциплін є можливим, якщо забезпечити цілеспрямоване, системне й цілісне формування всіх компонентів цього феномена (мотиваційного, когнітивного та технологічного).

Ця умова визначила необхідність класифікації завдань відповідно до вимог орієнтації студентів на:

- пояснення учням сутності певного лексикологічного теоретичного матеріалу, функціонування її основних феноменів, об'єктів та категорій;
- представлення школярам цікавих прикладів уживання лексичних одиниць;
- організації на уроці або в позааудиторний час ігор, конкурсів, вікторин тощо (зміст яких передбачає актуалізацію лексичних та лексикологічних знань школярів);
- організації пошукової роботи учнів (підготовка доповідей з проблем лексикологічного характеру, виконання дослідницького проекту у форматі МАН);

- забезпечення методичного супроводу всіх навчальних заходів, які впроваджує студент у школі з метою активізації лексикологічних знань учнів (розробка лекцій на лексикологічну тематику, стандартних або нестандартних уроків різних типів, створення навчальної програми на базі Інтернет-ресурсів тощо).

Відповідно до окресленого вище нами були розроблені завдання таких видів: інформаційно-пояснювальні; інформаційно-ілюстративні; організаційно-ігрові; організаційно-дослідницькі; організаційно-методичні.

Наведемо приклади типів завдань кожного з окреслених вище видів.

Інформаційно-пояснювальні завдання (explication de l'information): на основі аналізу розділу виокремте ту інформацію, яка може викликати інтерес у школярів, та укладіть «Індивідуальний інформаційний довідник» (котрий зосереджує в концентрованому вигляді (схеми, таблиці) всі ті цікаві елементи, котрі ви хотіли б донести дітям). Наприклад: Quel usage pratique peut avoir a l'ecole l'information theorique ci-dessous: «La formation des mots», «Les emprunts», «Les locutions phraseologiques», «Les series lexicales: synonymes, antonymes, homonymes»; organisez a l'ecole la conversation aux sujets «Le jargon scolaire», «Neologismes dans la presse francaise».

Інформаційно-ілюстративні завдання (illustration de l'information): виокремте в розділі, котрий вивчається, приклади вживання різних лексичних одиниць; укладіть схему розвитку дослідження певного лексичного явища в науці; розробіть комплект наочних засобів з певних тем навчальної дисципліни «Лексикологія». Наприклад: preparez le materiel didactique sur les series lexicales: synonymes, antonymes, homonymes.

Організаційно-ігрові завдання (organisation de l'activite ludique): розробіть систему ігор, конкурсів, вікторин з активізації запам'ятовування лексичних одиниць; розробіть кросворди на різні теми «Лексикології». Наприклад: organisez a l'ecole le concours au sujet «Connaissez-vous les phraseologismes francais?».

Організаційно-дослідницькі завдання (organisation de l'activite de recherche): розробіть тематику дослідницьких робіт для учнів 9-их, 10-их та 11-их класів; розробіть програму дослідження проблеми еволюції значення слів (на основі метафори, метонімії, гіперболи, літоги).

Організаційно-методичні завдання (les choix methodologiques): підготуйте міні-лекцію, в якій викладіть факти вживання певних лексичних феноменів у сучасній французькій мові; розробіть зміст та структуру повідомлення про дієслово з префіксами, що вже є непродуктивними.

Запропонований підхід дозволяє забезпечити перегрупування об'єктів, які вивчаються, з метою їхнього більш глибокого осмислення в різних наукових контекстах, розширити інформаційне поле майбутніх фахівців, збагатити їхній індивідуальний когнітивний ресурс. Студенти мають змогу генерувати різні альтернативи щодо використання наукової інформації в практичній діяльності, сформувати власну динамічну багаторівневу модель функціонування лексикологічних феноменів.

Окрім цього, майбутні фахівці мають здійснювати такі дії, як вибір стратегії оптимального застосування навчально-виховних заходів на уроці, урахування когнітивних можливостей учнів, передбачення перспектив свого впливу на їхній особистісний розвиток.

Отже, дидактизація викладання навчально-теоретичної дисципліни, що є процесом перетворення лінгвістичної інформації в засіб пояснення змісту шкільних предметів з метою формування в учнів мовної та мовленнєвої компетентностей, дозволяє забезпечити основну й супутню актуалізацію матеріалу філологічного й психолого-педагогічного циклів через осмислення закономірностей відбиття теоретично-концептуальних положень в конкретиці їхнього предметно-практичного застосування. Компонентами дидактизації є мотиваційний, когнітивний та технологічний. Формування готовності студентів до застосування теоретичних знань може здійснюватися за різними видами їхньої фахової підготовки, представлені всім спектром лінгвістичних навчальних дисциплін (наприклад, «Лексикологія», «Стилістика», «Історія мови», «Теоретична граматика» тощо). Розробка навчально-методичного супроводу дидактизації цих дисциплін є однією з перспектив дослідження окресленої проблеми.

Література:

1. Лінгводидактика в сучасних закладах освіти / За заг. ред. А. М. Богуш. – Одеса: ПНЦ АПН України, 2001. – 269 с.
2. Педагогика: Большая современная энциклопедия / Сост. Е. С. Рапацевич. – Мн.: «Современное слово», 2005. – 720 с.
3. Beacco J.-C., Castellotti V., Chiss J.-L. L'approche par competences dans l'enseignement des langues / J.-C. Beacco, V. Castellotti, J.-L. Chiss. – Paris: Les Editions Didier, 2007. – 308 p.
4. Borg S. La notion de progression / S. Borg. – Paris: Les Editions Didier, 2001. – 176 p.
5. Dictionnaire de didactique du francais langue etrangere et seconde / Sous la direction de Jean-Pierre Cuq. – Paris: Cle international, 2003. – 304 p.
6. Un Cadre europeen commun de reference pour les langues: apprendre, enseigner, evaluer. – Paris: Les Editions Didier, 2001. – 192 p.

РЕАЛІЗАЦІЯ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ ЛІНГВОДИДАКТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ФІЛОЛОГІЇ

УДК 378+378.22+37.032+80

Копусь О. А.

У статті розглянуто проблему забезпечення якості навчання майбутніх фахівців освітньої галузі у вищих навчальних закладах, описано хід експериментально-дослідного навчання магістрантів та процесу реалізації моделі формування фахової лінгводидактичної компетентності майбутніх магістрів філології.

Ключові слова: фахова лінгводидактична компетентність, майбутні магістри філології, модель, експериментально-дослідне навчання.

РЕАЛИЗАЦИЯ МОДЕЛИ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ЛИНГВОДИДАКТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ МАГИСТРОВ ФИЛОЛОГИ

Копусь О. А.